

Zászkaliczky
Zsuzsanna

Megszülte, bepólyálta

Az evangéliumban Máriára vonatkozó állítmányok nem szakralizálni hivatottak a szülés-születés eseményét. Egyrészt azért, mert talán – természeténél fogva – eleve nagyon közel áll a szakralishoz mindaz, ami az élet elején és végén történik. Másrészt pedig sokkal inkább azt a végtelen egyszerűséget mutatja a két idézett ige, ahogy egy anya – beléteremtett ösztöneitől vezérelve – teszi, ami a dolga: megszüli, bepólyálja. Sem ápolónők, sem csecsemősnővérek nem nyüzsögnek körülötte, hanem ő van ott és a gyermek... A Szebik Imre cikkéhez illusztrációként készült interjúban – kórházi szülészeti élményekkel a tarsolyomban – olyan asszonnyal beszélgettem, aki szép számú gyermekét otthonában szülte meg.

– *Hogyan dönt valaki úgy, hogy otthon hozza gyermekét a világra?*

– Ez természetesen nem az én döntésem, hanem gyerekeim apjával közös döntés volt. Amikor kiderült, hogy várjuk az első gyermekünket, én nem jártam még nőgyógyásznál. Mindig is félttem az orvosi beavatkozásoktól. El nem tudtam képzelni, hogy az élő húsomba belevágjanak. A férjem korábban egy szülési gyakorlat alkalmával azt látta, hogy a 80 kilós orvosnő a vajúdó asszony hasán térdel. Nem akarta még elképzelni sem filigrán, 48 kilós feleségét ebben a helyzetben! Utánajártunk, milyen lehetőségünk van még, s eljutottunk a dr. Geréb Ágnes vezette Alternatal Alapítvány információs estjére.

– *Másképp kell készülni az otthon szülésre, mint a kórházra?*

– Igen. Minden otthon szülni készülő párnak el kell végeznie egy egyhetes tanfolyamot. Ez egy rendkívül informatív, sokféle témára kiterjedő alkalmassorozat, amely után a babavárók megfelelő mennyiségű és adekvát ismerettel a tarsolyukban nézhetnek életük nagy eseménye elé. Bár már az első várandósságom idején mindent hallottam, a következő terhességek esetében újra és újra visszajártam, olyan sokat kaptam azokon az alkalmakon. Bárcsak minden kismama ilyen kimerítő, sokoldalú, elfogulatlan képzésben részesülne!

– *Ilyen felkészítés külföldön is van?*

– Igen. A tájékozottság, informáltság lényeges. Ott is az a fontos: mi történik. Mert nem cselekvés, inkább történés a szülés-születés.

– *Miért? Mi történik?*

– A kérdés, a tanulnivaló az (is), hogy a szervezetünkben milyen folyamatok zajlanak le, ezeknek milyen jelei vannak. A bábák rendkívül jól olvasnak ezekből a jelekből. Egyik gyermekem volt épp születőben, kétcseppnyi vérzés miatt felhívtam Geréb Ágit. Megnyugtatót mondván, ez csak táglulási vérzés, és teljesen normális jelenség. De a tanfolyamon általában is szó volt a babavárásról – lelki-szellemi oldalról, a szülőkkel való viszonyunkról, az igény szerinti szoptatásról, hosszan hallgattunk arról, milyen is a szülés bábaszemmel. De többek között a terhesség alatti kötelező és ajánlott vizsgálatokat is bemutatták, fontosságukat együtt mérlegelhettük.

– *Ez felveti a terhesgondozás kérdését is. Aki otthon készül szülni, jár terhesgondozásra?*

– Egyéne válogatja. Van, aki szinte teljesen végigcsinálja a hazai gyakorlatot, mi inkább csak az általunk fontosnak ítélt és Geréb Ágnes doktornő szerint szükséges vizsgálatokat végeztettük el. Az első terhesség 20. hetében, az AFP-vizsgálat körül máris konfliktusunk alakult ki. [Az alfa-fetoprotein vizsgálat célja, hogy a terhes nő véréből a magzat fejlődési rendellenességeire következtethessenek, hogy a kontrollvizsgálattal bizonyítottan beteg magzat esetén még „időben” megszakítható legyen a terhesség. *A szerk.*] A második gyermeknél már csak egyszer jelentünk meg a védőnőnél. Az éppen beosztott helyettes vidáman köszöntött minket, mint első fecskéket... Volt persze egy jobb időszak is, amikor Geréb Ági jogosult volt terhesgondozást végezni, pecsételni.

– *Ha nincs rendelői terhesgondozás, akkor vizsgálatok sincsenek?*

– De vannak, Geréb Ágnes több külső vizsgálatot is elvégzett, s kérte például a 37. heti ultrahangos vizsgálatot, hogy jól láthassa a baba elhelyezkedését. Fontos volt az AIDS-teszt is. A különutasságunk nagy nehézséget okozott, amikor az Rh-összeférhetetlenség miatt szükséges anti-D-t kellett beszereznünk. Igen kalandos utakon jutottunk hozzá.

– *Hogyan avatták be a nagyszülőket, amikor az otthon szülés mellett döntöttek?*

– Apránként. Nehéz volt, pedig ők még otthon születtek. A külvilág ezt nagyon nehezen fogadja el. Magyarországon nem értik meg az emberek az indítékainkat, sokan felelőtlennek tartanak, nem tartják biztonságosnak, hogy az ember kórházon kívül marad. Más itt a toleranciaküszöb, más a hozzáállás, mint a világ nyugati felén. Ina May Gaskin amerikai baba épp most kapott alternatív Nobel-díjat. Geréb Ágnes munkássága szinte megegyezik az általa végzett életművel, de Ágnes díjkiosztó ünnepségek helyett börtönben ül... Tudni kell azt is ehhez, hogy az otthonszülők mintegy tíz százaléka kórházban köt ki valamilyen – többnyire nem életveszélyes, de kórházi ellátást igénylő – komplikáció miatt, itthon, külföldön egyaránt. Még teljesen normálisnak induló szülés esetén is lehet erre szükség.

– *És ön? Bement volna kórházba? Mikor?*

– Természetesen, amennyiben Geréb Ági határozottan képviselte volna ezt az álláspontot. (Mindig kérte, hogy a kórházi „bevonuló” táskát készen és kéznél legyen.)

– *Külföldön a bábák és a kórházak közti kapcsolat, gondolom, egyszerűbb, mint nálunk...*

– Igen, ott ez teljesen legális dolog volt. Volt is kórházi orvosom, egyszer találkoztunk vele. Nyilván hozzá kerültem volna komplikáció esetén.

– *Ezt úgy kell érteni, hogy minden baba mögött áll egy háttérkórház?*

– A baba vagy a kismama mögött. Megvan a módja a normális együttműködésnek.

– *Nekem, aki kórházban szültem – igaz, nyilván tájékozatlanságom miatt fel sem merült más lehetőség – az az álláspontom, hogy valójában nincsen álláspontom. A vitát nem lehet eldönteni. Egy megoldás létezik: teremtesse meg a lehetőségeit annak, hogy az anyák és apák felelősen, a kockázatokat mérlegelve és a lehetőségeket ismerve eldöntessék, mit szeretnének. Legyen esélyük a választásra.*

Leonardo da Vinci: Szent Anna harmadmagával (London, National Gallery)

– Az otthonszülőknek is ez az álláspontjuk. Senkit nem beszélnek rá az otthonszülésre, a választás lehetőségét hangsúlyozzák.

– *Eszembe jutott a méhlepény. Felemelő érzés volt, hogy ez a nagyon fontos dolog, ami kilenc hónapon át a részem volt, és táplálta a kisbát, küldetése végeztével tovább segíthet: gyógyszeralapanyagként. Ma persze nem tudom, így van-e még. Mégis: otthon mit lehet vele tenni?*

– Ez valóban külön kis gond. Gyakorlatilag „veszélyes hulladéknak” számít. Nem lehet egy kommunális szeméthyűjtőbe dobni. De a szülő nő nem is látja hulladéknak. Tudjuk, hogy az állatok egy része megeszi. (Olyan anyáról is hallottam, aki hagymás zsíron megsütve elfogyasztotta.) De van benne valami spirituális jelkép: termékenységszimbólum... Én nem fűzök hozzá különös érzelmeket. Elástuk, vagyis eltemettük a kertben, s fákat, rózsabokrokat ültettem föléjük. Most a kertünket táplálják.

– *És mi a helyzet a köldökzsinórral?*

– Meg kell várni, míg a pulzálást abbahagyja, hiszen feladata van addig. Vannak, akik számára ez is szimbolikus jelentőséggel bír, hiszen a köldökzsinór elvágásával kezd meg önálló életét a gyermek. Vannak, akik ilyenkor elmondanak egy imát. Örülök, hogy volt, hogy a férjem vágta el.

– *Hosszadalmas szülései voltak?*

– A vajúdás volt mindig hosszú: egy-két nap. A kitolási szakasz csak az első gyermekem esetében nyúlt el nagyon. De Ágnes hallgatta közben folyamatosan a bábát. (Kettőnél kicsit később szoltunk, így épp kibújtak, mire a bába megérkezett.)

– *Hogy zajlik a kísérés, a szülés kísérése?*

– Ma már úgy mondjuk, kétféle modell létezik. A bábái modell kíséri a szülést, az orvosi modell vezeti. A bába segíti az anyát fizikai-szellemi-lelki szempontból is, hogy a teste történéseire tudjon figyelni, hogy ő tudja megszülni a gyermeket. Nem siettet semmit, hiszen a folyamathoz idő kell – mindennek a maga ideje. A kórházban egyéb folyamatok, szempontok is működnek, ezt most ne ecseteljük. Geréb Ágnes húsz évet dolgozott kórházi szülésként. Emellett pszichológus is. Fantasztikus tudással, lenyűgöző érzékenységgel rendelkezik. Döbbenetes volt, hogy manuális vizsgálat nélkül, a testi jelekből (libabőr bizonyos területeken, hangszín változása, hányás) tudta, mennyire tágult ki a méhszáj. De természetesen vizsgál is, ha szükségesnek találja, vagy ha a szülő nő kéri.

– *Az elmondottak fényében különösen is borzasztó, ami Geréb Ágnessel történt. Ha most kellene döntenie, mit tenne?*

– Ugyanígy döntenék. Ami itt az elmúlt években történt... Hiába a törvény: annyi rágalom, annyi aljas vád hangzott el... Nagyon nagy frusztráció is van bennünk. Ágnes ügye napi szinten volt téma a családuknban. Amikor az a tragikus végű, vállakadásos eset volt, mi épp bábát vártunk. Nagyon megviselt minket is.

– *Csak nem szült még ezután nála?*

– Ágnes nem szokott telefonálni. De akkor felhívott, és elmondta, hogy éjszaka született egy baba, aki meghalt. Nem akarta, hogy másnap reggel a sajtóból tudjuk meg a hírt. Mindenórás voltam, időt adott a döntésre.

– *Meginogtak?*

– Nem, egy pillanatig sem. Nem dönthettünk másképp: bármikor történhet velünk bármi. Születés és halál nagyon szorosan kapcsolódik egymáshoz. Sok szülő nőnek van halálfélelme, -élménye, ezek összeérnek. A remény és a bizalom ilyenkor talán még fontosabb.

– *Szülés közben vagyunk a halálhoz is legközelebb. Nemcsak fizikailag, hanem lelkileg is: akkor érezzük legerősebben, hogy valami világraszólónak vagyunk a részesei. A teremtnésnek?*

– Igen, hasonlót hallottunk a tanfolyamon is. És ezt tapasztaltuk meg.

– *És mi a helyzet idehaza az otthon szüléssel most?*

– Keserű a szánk íze. A törvény fél éve megjelent, de nem tudom, van-e bába, akinek sikerült már a társadalombiztosítóval szerződést kötnie. A biztosítók nagyon ódzkodnak. „Veszélyes az otthon szülés” – ez van a zászlóra írva. Ezzel szemben a kutatások alapján kimondható, hogy a komplikációmentes terhességek és normálisnak ígérkező szülések mutatói jobbak az otthon szüléskor, mint a kórházi esetekben.

– *A kórházakban a fertőzés, az idegen baktériumflóra az egyik gond...*

– Ez csak egy rész. Az orvosi beavatkozások elkerülése végett is jobb otthon szülni.

– *Nincs már szó születésházakról? Egy időben ez is nagy téma volt.*

– Geréb Ágnes és munkatársai születésház-hálózatot akartak kialakítani. Bár külföldön a szép, színes, barátságosan berendezett házak helyett is inkább otthon szülnek a kismamák.

– *Mi van a nagyobb gyerekekkel, ha anya épp szül? Hol vannak ők?*

– A szüléskísérők szerint otthon lehetnek, de legyen mellettük egy nagykorú segítő, aki nem az apa, de akit elfogadnak, ismernek. Én ezt nem akartam, így általában a nagyszülőknél voltak. A születés után viszont minél előbb jöttek haza. Fantasztikus volt együtt látni őket! Azt tapasztalni, ahogy a nagyobbak vágnak látni a picit. Leírhatatlan a megilletődés!

– *Igen, a „nagyok” nincsenek benn a kismamával a kórházban – és nagyon tudnak hiányozni! Bennünk a hormonok miatt túlrad az öröm, és nincsenek ott az illetékesek, hogy rájuk zúdítsuk.*

– Otthon meg kellett teremteni a nyugalmat az újszülött körül és körülöttem, ezért gyakran volt velünk egy nagyszülő az első időkben. De a gyerekek bármikor bejöhetek hozzánk. Elárulom azt a szokásunkat is, hogy aznap, amikor az újabb pici megszületett, a nagyobbaknak nem kellett iskolába menniük. A két szélső között nagy ám a korkülönbség, tizenkét év, mégis hihetetlenül ragaszkodnak egymáshoz, szeretik egymást!

– *Szóval boldog anya?*

– Igen, boldog. Már csak a lányaimért aggódom: élhessenek majd a lehetőséggel, hogy háborítatlanul tudjanak szülni, beavatkozásmentes lelki és fizikai segítséggel és támogatással. Ágnes húsz évig küzdött ezért a célért, a lányoknak még van bő tíz évük.

– *A kórházak nem váltak, válnak születésbarátabbá?*

– Itt-ott már uralkodik az a szemlélet, hogy segíteni, nem vezetni kell a szülést. Ez egyértelműen Geréb Ágnesnek köszönhető, ahogy az apás szülés itthoni kezdeményezése is.

– *Mi lenne a zárszó?*

– Nekünk, nőknek a szülés a legnagyobb, legfontosabb élményünk. Mivel nem sokszor történik meg egy asszony életében, ezért olyanak kell lennie, úgy kell – teljes lényünkkel – átélnünk, hogy valóban pozitív élmény maradjon.

– *Úgy legyen. Köszönöm.*

Zászkaliczky Zsuzsanna magyar–művészettörténet, majd múzeumpedagógia szakon végzett az ELTE-n. Az Evangélikus Országos Múzeum munkatársa. 2009-től a Credo szerkesztője.

Melchior Broederlam: Menekülés Egyiptomba (Dijon, Musée de Beaux-Arts), Részlet